

Anti-Pestprotocol

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Pesten: algemene informatie	3
2.1	De gepeste leerling	4
2.2	De pester	5
2.3	De meelopers en de andere leerlingen	5
2.4	Het aanpakken van pesten	5
3	Anti-pestbeleid: uitgangspunten	6
3.1	Algemene en schoolspecifieke aanpak	6
3.2	Preventieve maatregelen van De Binding	7
4	Het stappenplan na een melding van pesten	11
4.1	Plan van aanpak	11
4.2	Consequenties	11
4.3	Schorsing	12
4.4	Schoolverwijdering	12
5	Cyberpesten	13
5.3	Wat is cyberpesten?	13
5.3.1	Hoe wordt er gepest?	13
5.3.2	Wat is het verschil tussen pesten en cyberpesten?	13
5.3.3	Het stappenplan voor de school na een melding van cyberpesten	14
6	Bijlagen	15
Bijlage 1:	Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten	15
Bijlage 2:	De School- en Leefregels van de Binding	16
Bijlage 3:	Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling	18
Bijlage 4:	Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest	19
Bijlage 5:	Bruikbare links bij (cyber)pesten	20
Bijlage 6:	Leerlingenvragenlijsten ZIEN!	21
Bijlage 7:	WIN-WIN-oplossing	23
Bijlage 8:	Goed gedaan- / Complimentencultuur	23

1 Inleiding

Samenlevingschool de Binding is een veilige school. We optimaliseren de omstandigheden om de aan onze zorg toevertrouwde kinderen een zo veilig mogelijke omgeving te garanderen, zodat ze zich optimaal ontwikkelen. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.

In deze beschrijving leest u het anti-pestbeleid van samenlevingschool De Binding. Enerzijds bevat het richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, anderzijds bevat het voorwaarden en activiteiten die pesten kunnen voorkomen. Alles wat we doen voor onze leerlingen staat of valt bij de signalering en/of melding van pestgedrag.

Deze informatie is erop gericht om alle volwassenen (het schoolpersoneel en de ouders) en het liefst ook jongeren, op de hoogte te brengen van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen. Het heeft als belangrijkste doel om het vertrouwen van allen te winnen op een gebied waar nog (te) vaak wantrouwen overheerst. De acties die we ondernemen zijn niet statisch. Afhankelijk van alle andere ontwikkelingen binnen de school, zal ook het handelen rond pesten zich verder ontwikkelen. In dat geval wordt dit anti-pestbeleid aangepast.

Het team van **sls De Binding**

2 Pesten: algemene informatie

'Erbij horen' is voor veel leerlingen op school belangrijk. Er anders uitzien, kleding, niet goed zijn in sport, een ander ras of geloof, andere opvattingen: dit kunnen allemaal redenen zijn om op school buiten de groep te liggen. We spreken van pesten wanneer dezelfde leerling voortdurend fysiek of psychologisch geïntimideerd wordt. Er is dan sprake van een patroon van pesterijen en/of mishandeling. Naar schatting krijgt minstens 15 % van de leerlingen ermee te maken als pester of slachtoffer. Uit onderzoek blijkt zelfs dat één op de vier kinderen (ongeveer 325.000) in het basisonderwijs slachtoffer is van pestgedrag.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. De laatste jaren heeft pestgedrag zich op een nieuwe manier ontwikkeld. Door het vele gebruik van internet en mobieltjes is pesten nog anoniemer geworden.

Plagen is geen pesten

Plagen is namelijk onbezonnen, spontaan en gaat vaak gepaard met humor. Plagen gebeurt meestal incidenteel en is van korte duur. Het speelt zich vaak af tussen gelijken. Bij plagen is geen sprake van macht en onmacht. Veelal vindt de geplaagde geen hinder van de plagerijen. Plagen is dus iets anders dan pesten. Hieronder de verschillen nog even in een overzicht.

Verschil tussen plagen en pesten	
<u>PLAGEN</u>	<u>PESTEN</u>
<ul style="list-style-type: none"> • is incidenteel • geen machtsverschil • gelijkwaardigheid • maakt je assertief • om plagen kun je lachen • stopt op tijd	<ul style="list-style-type: none"> • is structureel • machtsverschil • geen gelijkwaardigheid • maakt je kapot • van pesten moet je huilen • gaat te lang door

Diverse pestvormen zijn:

- **Verbaal**
Vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, kwetsende bijnamen, gemene briefjes, mailtjes en appjes schrijven.

- **Lichamelijk**
Trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben, aan haren trekken, wapens gebruiken.
- **Achtervolging**
Opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten.
- **Uitsluiting**
Doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten.
- **Stelen en vernieling**
Afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, spullen beschadigen.
- **Afpersing**
Dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

2.1 De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Ze bespelen bijvoorbeeld een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet. Soms kent het pesten ogenschijnlijk helemaal geen aanwijsbare bron.

Kinderen worden veelal gepest in situaties waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer negatief te benaderen, dus in onveilige situaties.

Het kan erg moeilijk zijn voor een kind dat wordt gepest om hier thuis over te praten. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte.
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt.
- Het probleem lijkt onoplosbaar.
- Het idee dat het kind niet mag klikken.

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders):

- Niet meer naar school willen.
- Thuis niet meer vertellen over school.
- Geen andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden.
- Slechtere resultaten op school dan voorheen.
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben.
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen.
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben.
- De verjaardag niet willen vieren.

- Niet buiten willen spelen.
- Niet alleen een boodschap durven doen.
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan.
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen.
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.
- Vaak 'ziek' zijn.

2.2 De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie.
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet). Als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid).
- Zelf gepest zijn.

2.3 De meelopers en de andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die (incidenteel) meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres durven springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

2.4 Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en de omvang en ernst van het probleem vragen om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken. Hierover leest u meer in 3.2 *Preventieve maatregelen van De Binding op pagina 7*.

3 Anti-pestbeleid: uitgangspunten

Het anti-pestbeleid vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en dit volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

Een dergelijk anti-pestbeleid kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
Met het ondertekenen van dit anti-pestbeleid laten alle betrokken partijen zien dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken. Het Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten is opgenomen in *bijlage 1 op pagina 15*.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school moet beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt.
5. De school verzorgt preventieve (les)activiteiten (Kwink en Kleur op School).

3.1 Algemene en schoolspecifieke aanpak

Door het ondertekenen van dit anti-pestbeleid heeft de school zich verbonden aan de vijfsporenaanpak. Dit houdt in:

1. **De algemene verantwoordelijkheid van de school**
  - a. De medewerkers van De Binding (leerkrachten, IB'ers, conciërges en directie) hebben voldoende informatie over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
  - b. De Binding werkt aan een goed beleid rondom pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.
2. **Schoolspecifieke aanpak t.a.v. het bieden van steun aan de gepeste leerling**
  - Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
  - Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
  - Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
  - Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
  - Het gepeste kind laten inzien waarom een kind pest.
  - Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
  - Sterke kanten van de leerling benadrukken.
  - Belonen als de leerling zich anders/beter opstelt.
  - Praten met de ouders van de gepeste leerling.
  - Het gepeste kind niet overbeschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.
  - Werken aan de weerbaarheid van de leerling.

3. Schoolspecifieke aanpak t.a.v. het bieden van steun aan de pester

- Praten: zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten.
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- Laten inzien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Straffen/corrigeren als het kind wel pest; belonen als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen.
- Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten? (bijv. problematische thuissituatie, buiten gesloten voelen, jaloezie, verveling, baas willen zijn (macht), voortdurend de competitie aan gaan, in een niet passende rol worden gedrukt).
- In overleg met de intern begeleiders hulp aan ouders adviseren; sociale vaardigheidstrainingen ; Team Mens en Gezin Westerkwartier; huisarts; schoolbegeleidingsdienst.

4. Schoolspecifieke aanpak t.a.v. het betrekken van de middengroep bij het probleem

- De kinderen middels gesprekken bewust maken van de invloed die ze (kunnen) hebben ten aanzien van het voortbestaan of het stoppen van het pestgedrag.
- De kinderen stimuleren om voor zichzelf op te komen.
- De kinderen stimuleren om voor een ander op te komen.
- De sterke kanten van de gepeste leerling benadrukken.
- Samen spelen en samen werken met het gepeste kind stimuleren door bijvoorbeeld voor de pauze een buitenspeelplan te maken (wie speelt met wie, wat en waar).
- Kinderen aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het behoud van een goede sfeer in de groep.
- Regelmatig herhalen van de school- en groepsregels.
- Benadrukken dat kinderen verschillend mogen zijn.

5. Algemene aanpak t.a.v. het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind
- De school verwijst de ouders - wanneer nodig - naar deskundige hulpverleners.

3.2 Preventieve maatregelen van De Binding

Voorkomen is beter dan genezen. Daarom maken wij ons sterk om een onveilig gevoel bij leerlingen en pestgedrag te voorkomen. Onze school heeft daarom een aantal school-leefregels opgesteld. We gaan daarbij uit van de volgende kernwaarden: **Plezier, Veilig, Verbinding, Autonomie en Ontwikkeling**. Voor meer informatie over school- en leefregels verwijzen we u naar *bijlage 2 op pagina 16*.

Pesten komt vooral voor op momenten dat er minder toezicht van volwassenen is: tijdens de speeltijd buiten, in kleedkamers, op plaatsen op het plein waar toezicht lastiger is. Het gebeurt vaak op de zogeheten onbewaakte of minder bewaakte ogenblikken.

De volgende punten dragen ertoe bij dat pesten minder voorkomt op De Binding:

- **Gebruik methode Kwink**
Wekelijks wordt er in elke groep minimaal 1 les gegeven met behulp van de methode Kwink. Kwink is een online methode voor sociaal-emotioneel leren (SEL). Inclusief burgerschap en mediawijsheid. Kwink biedt een doordacht SEL-programma, gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten. Praktisch, leuk en altijd actueel. Gericht op preventie van bijvoorbeeld pesten op school en de kracht van een veilige groep.
- **Gebruik methode Kleur op School**
Kleur op school gaat uit van actieve pluriformiteit en verbindt de aandachtsgebieden godsdienst/levensbeschouwing, sociaal-emotionele vorming en burgerschap met elkaar. Kleur op school is een methode levensbeschouwing, die aansluit bij thema's van sociaal-emotionele vorming. Kleur op school past bij de culturele en religieuze diversiteit in school en samenleving.
- **Kwinkcoördinator** Op onze school hebben we een Kwinkcoördinator aangesteld. Deze taak wordt door twee teamleden verzorgd, namelijk: Krista Aukema en Chris van der Veen. Deze coördinatoren hebben de Kwink-cursus gevolgd en hebben kennis van pestproblematiek. Zij adviseren collega's gevraagd en ongevraagd t.a.v. pesten en de Kwink-methode.
- **Voldoende en efficiënt toezicht** van een volwassene op het plein, voor/na (aankleden) en tijdens de sportlessen, tijdens het eten, uitstapjes/excursies. In pauzes en situaties waarbij andere dan de eigen leerkracht toezicht houden en bijzonderheden m.b.t. gedrag signaleren, stellen zij de eigen leerkracht hiervan in kennis. Deze maakt (indien noodzakelijk) daarvan een notitie in ParnasSys.
- **Leerlingen zijn medeverantwoordelijk** voor de sfeer in de groep en op school. Zij hebben ook een rol bij het signaleren van pestgedrag. In de groepen wordt regelmatig over de medeverantwoordelijkheid van medeleerlingen gesproken.
- **Invulling van de speeltijden en middagpauzes**
Met de kinderen wordt besproken hoe de speeltijden/pauzes zinvol kunnen worden ingevuld. B.v. door spel, sport, muziek, etc. In sommige gevallen is het zinvol om de spelsituatie/vrije situatie voor te bespreken/voor te bereiden. "Wat wordt er van de kinderen verwacht?"
- **Voldoende speelgelegenheden op de speelplaats**
Een grote speelplaats met voldoende speelgelegenheden is dus cruciaal. We spelen in de pauze in twee groepen (onderbouw – bovenbouw). Op het plein zijn ruim voldoende speeltoestellen/speelgelegenheden aanwezig. We schaffen regelmatig nieuw spelmateriaal aan.
- **Gouden weken**
We starten elk schooljaar met de 'Gouden weken'. Tijdens de eerste drie weken van het schooljaar werken de leerkrachten met een programma waarbij onder andere de schoolregels worden besproken en de groepsregels worden vastgesteld. Tijdens de Gouden Weken wordt een fundament neergezet voor een goede **groepsvorming** d.m.v. groepsvormende activiteiten. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, omgaan met verschillen, rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. komen aan de orde. De 'Stopmethode' en de 'goed gedaan cultuur' worden besproken. Voor 'Stopmethode' zie ook *pagina 17*.

- **De Week Tegen Pesten**

Elk schooljaar (september/oktober) organiseert Stichting School & Veiligheid de Week Tegen Pesten, waarbij steeds een motto centraal staat. De Week Tegen Pesten vervolmaakt de Gouden Weken. Meedoen aan de Week Tegen Pesten kan op veel manieren. Elke school geeft een eigen invulling aan de week. Dat is de kracht. Het gaat erom dat er aandacht is voor pesten.

- **Zilveren weken**

In januari starten we met de 'Zilveren weken'. Dit is een periode van 3 weken waarin we een aantal activiteiten van de 'Gouden weken' in de groep nog een keer herhalen (groepsvormend!).

- **Ringaanpak**

In de Ringaanpak worden kinderen van de groepen 6, 7 en 8 bewust gemaakt van hun rol in de groep en de effecten ervan voor de groep. Door het bepalen van een groepscoers worden de leerlingen gestimuleerd om het groepsbelang voorop te stellen, zelf een bijdrage te leveren aan een positieve sfeer in de klas en iedereen uit de groep erbij te betrekken. De Ringaanpak is een groepsdynamische benadering voor een veilige klas, opgebouwd uit 8 stappen. Er wordt een sterk beroep gedaan op groepsverantwoordelijkheid, zelfsturing en het aanspreken op elkaars gedrag en individuele leerlingen worden zich bewust van hun eigen gedrag en leren zelf de regie te nemen. De Ringaanpak heeft direct effect voor de groep en de leerkracht.

- **Werkvormen**

Er wordt structureel gebruik gemaakt van verschillende werkvormen als kringgesprekken, het voorlezen of vertellen van verhalen, rollenspelen en andere spelvormen. Tevens hanteren we met regelmaat diverse coöperatieve werkvormen en werken we ook met maatjes, waarbij het accent ligt op het sociale aspect: elkaar leren kennen en leren omgaan met elkaar.

- Middels **het ouderportaal** worden ouders in kennis gesteld van onze Gouden en Zilveren Weken. Ook worden de ouders via het ouderportaal geïnformeerd over onze methode Kwink (methode voor sociaal-emotioneel leren). We melden ouders ook dat we er vanuit gaan dat zij ons inlichten wanneer zij thuis ontdekken dat hun kind wordt gepest.

- We handelen zoals van een **professionele organisatie** verwacht mag worden. De leerkrachten nemen verantwoordelijkheid en spreken alle kinderen aan op gedrag dat we niet tolereren (Negatief spelgedrag, "plagerijen" die kunnen ontaarden in ruzie/pesten, storend "aan elkaar zitten").

- Bij het oplossen van conflicten streven we naar '**win-win**' oplossingen (zie bijlage 7 op pagina 23).

- Jaarlijks wordt 1 à 2 keer **een sociogram** afgenomen in de groepen 3 t/m 8. De kinderen worden dan bevraagd over met wie ze graag samen spelen of samen werken. Vervolgens ontstaat een overzicht als een soort dartbord waarbij populaire kinderen meer naar het midden, en minder populaire kinderen meer naar buiten op het 'bord' geplaatst worden. De leerkracht gebruikt dit bij groepssamenstellingen, groepsopdrachten, etc.

- We maken de groepen 3 t/m 8 **gebruik van "ZIEN!"**. Zien is een leerlingvolgsysteem dat leerkrachten helpt bij het bevorderen van de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Het is een systeem dat op basis van analyse van observaties/problematiek, concrete doelen en handelingsuggesties heeft. Hierdoor hebben leerkrachten hulp bij het ondersteunen van de groep. In de groepen 1 en 2 gebruiken we op De Binding de leerlijnen van ParnasSys, die overeenkomen met Zien!

"Zien" is te gebruiken op groeps- en leerlingniveau. "Zien" kan ondersteunen bij het maken van een groepsplan of individueel handelingsplan. Ook de leerlingen van de groepen 3 tot en met 8 kunnen een vragenlijst invullen in "ZIEN", zodat een leerkracht een beeld krijgt van

hoe de leerling zich voelt in school. Er wordt gewerkt vanuit zeven dimensies, hierbij worden welbevinden en betrokkenheid als twee graadmeters gezien en zijn er verschillende sociale competenties die hierbij horen; sociaal initiatief, sociale flexibiliteit, sociale autonomie, impulsbeheersing en inlevingsvermogen (*Zie bijlage 6 op pagina 21*).

- Leerlingen, leerkrachten, directie en ouders zorgen in samenwerking met elkaar voor de bewaking van een goed pedagogisch klimaat waarbij de nadruk gelegd wordt op **'goed gedaan'** en het geven van complimentjes. We noemen dit op De Binding de *'goed gedaan cultuur'* (*zie bijlage 8 op pagina 23*).
- Het **voorbeeld van de leerkrachten** (en de ouders thuis) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgepraat. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Alle betrokkenen horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.
- De **leerlingenraad** wordt betrokken bij het invoeren van activiteiten en maatregelen die pestgedrag kunnen voorkomen. De leerlingenraad ondertekent het anti-pestprotocol.
- Met betrekking tot het gebruik van **internet** worden onze leerlingen bewust gemaakt van de gevaren van internet en van de effecten van cyberpesten. Er wordt samen met de leerlingen afspraken gemaakt over internetgedrag.
- Voor de leerkracht is een **Pestkist** beschikbaar met aanvullende materialen, literatuurlijst, enz. via de GGD.

4 Het stappenplan na een melding van pesten

4.1 Plan van aanpak

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten of er is sprake van herhaaldelijk ongewenst gedrag, dan handelen we als volgt:

Stap 1:

We proberen de leerlingen er eerst zelf (en samen) uit te laten komen volgens de 'stopmethode'. Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen. De leerkracht maakt vervolgens een afspraak met de leerlingen om er direct of in een later stadium op terug te komen (afhankelijk van de situatie). Korte notitie wordt geplaatst in ParnasSys.

Stap 2:

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderend gesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen ('win-win methode') en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen/ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie bij consequenties). Korte notitie wordt geplaatst in ParnasSys.

Stap 3:

Bij herhaaldelijke ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een gesprek met de leerling die pest/ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie bij consequenties). De ouders worden op de hoogte gebracht van het ruzie/pestgedrag. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. Een kort verslag van dit gesprek (met het betreffende kind) met de gemaakte afspraken komt wederom in ParnasSys te staan.

Bij alle drie de stappen passen we de 4-G feedback toe:

- Gedrag (welk gedrag is waarneembaar)
- Gevolg (wat is het gevolg van het gedrag)
- Gevoel (wat doet het gedrag met je of de ander)
- Gewenst gedrag (welk gedrag willen we zien)

4.2 Consequenties

Wanneer na signalering van pestgedrag de voorgaande beschreven stappen (1 t/m 3) geen gewenst resultaat opleveren, neemt De Binding duidelijk stelling en volgen er consequenties.

De straf is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk van hoelang de pester door blijft gaan met het pestgedrag en geen verbetering vertoont in zijn/haar gedrag:

FASE 1:

- Gesprek met pester/kind dat gericht is op bewustwording m.b.t. de gevolgen van (pest)gedrag voor het gepeste kind. De Kwink/anti-pestcoördinator kan door de leerkracht om advies worden gevraagd.
- Eén of meerdere pauzes binnen blijven.
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn.
- Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het (pest)probleem.

- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.
- Een gesprek met de ouders naar aanleiding van drie notaties in ons administratiesysteem.
- Een (tweede) evaluatiegesprek met ouders naar aanleiding van de gemaakte afspraken uit het vorige gesprek.

FASE 2:

- Een gesprek met de ouders wordt gepland, als voorgaande acties en eerdere gesprekken met ouders op niets uitgelopen zijn. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in Parnassys en de school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem.
- De intern begeleider en/of pestcoördinator is bij het gesprek aanwezig.

FASE 3:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de Schoolbegeleidingsdienst, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.
- De intern begeleider/pestcoördinator blijft betrokken en coördineert.

FASE 4:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan ervoor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen (binnen de school) of buiten de groep te laten werken. De directie wordt ingeschakeld door de intern begeleider/ pest coördinator en leerkracht. De directie coördineert verder.

FASE 5:

- In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden wanneer de grenzen aan de zorg en veiligheid in het geding zijn (zie: 4.3 en 4.4 *Schorsing en Schoolverwijdering*).
- De directie initieert.

4.3 Schorsing

Wanneer het verplichte pestproject geen blijvende vruchten afwerpt, volgt eerst een time-out, waarna er over kan worden gegaan tot een schorsing. Het protocol voor time-out en schorsing staat vermeld in de Bovenschoolse Schoolgids Stichting Quadraten.

<https://quadraten.nl/ouders/leerplichtschorsenklachtenvertrouwenspersoon.html>

4.4 Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag, kan het besluit tot verwijdering in gang worden gezet. Het protocol voor verwijdering staat vermeld in de Bovenschoolse Schoolgids Stichting Quadraten. Zie link hierboven.

5 Cyberpesten

5.3 Wat is cyberpesten?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Het gaat hierbij om kwetsende of bedreigende teksten, bijvoorbeeld via chatprogramma's of social media. Er kan ook sprake zijn van beledigende foto's, video's of persoonlijke gegevens van het slachtoffer, die op internet worden geplaatst. Bijvoorbeeld via sociale netwerksites zoals Facebook, Instagram, Whatsapp en Twitter. Wanneer er sprake is van één of meerdere daders die een slachtoffer doelbewust lastig blijft vallen op internet, is er sprake van cyberstalking.

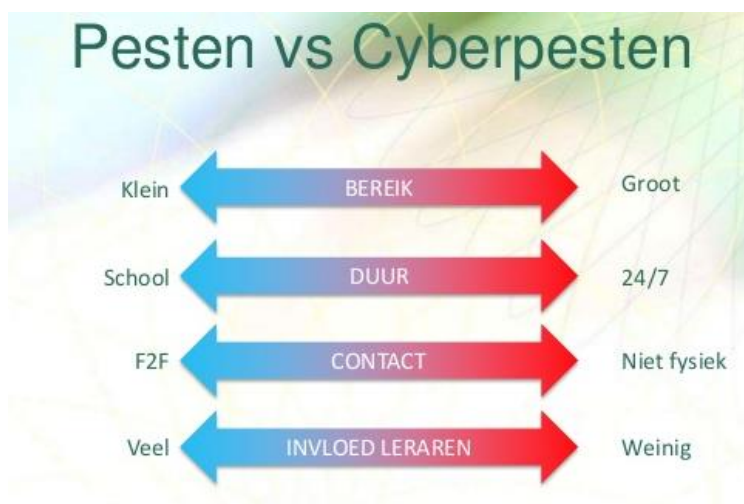
Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking door de toegenomen digitalisering. Uit onderzoek blijkt dat ruim 60.000 kinderen herhaaldelijk worden gepest via internet. Dit geeft de omvang en ernst van het probleem aan. Pesterijen kunnen jarenlang duren en ernstige psychische gevolgen hebben voor het slachtoffer.

5.3.1 Hoe wordt er gepest?

- Pestmail (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen).
- Stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van hate-mail of het dreigen met geweld in chatrooms.
- Het tegenkomen van ongewenst materiaal zoals: porno en kinderporno, gewelddadig materiaal etc.
- Ongewenst contact met vreemden.
- Webcam-seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden.
- Hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pestmail.

5.3.2 Wat is het verschil tussen pesten en cyberpesten?

Hieronder een schematische weergave.

5.3.3 Het stappenplan voor de school na een melding van cyberpesten

1. Probeer de berichten waarin het pestgedrag voor komt te bewaren. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (afdrukken, selecteren en kopiëren, chatgesprekken opslaan).
2. Blokkeren van de afzender. Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pestmail kan blokkeren.
3. Probeer de dader op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder. Het is mogelijk om van het IP-adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk.
4. Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling. Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
5. Verwijs de ouders zo nodig door. Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
  - a. 0800-5010: de onderwijstelefoon
  - b. 0900-1113111: de vertrouwensinspectie
6. Adviseer aangifte. In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101).
7. De counselor (= begeleider). Verwijs de pester en/of de gepeste door naar de counselor wanneer verdere begeleiding nodig is.
8. Zie verder: *Algemene en Schoolspectifieke aanpak hoofdstuk 3.1 op pagina 6 e.v.*

6 Bijlagen

Bijlage 1: Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten

Het Nationaal onderwijsprotocol tegen Pesten beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van kinderen te verbeteren.

De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leidt tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van kinderen en jongeren, in het bijzonder door de leraren en door de ouders.
2. Het bevoegd gezag en directie gaan uit van een zo goed mogelijke samenwerking tussen leraren ouders en leerlingen, gebaseerd op het afgesproken beleid. Het doel is het vinden van een passend antwoord op het pestprobleem.
3. Onze school wenst een samenwerking, zoals bedoeld onder punt 2, ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en te onderhouden.
  - a. De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich te werken volgens de afspraken, zoals deze zijn beschreven in dit protocol.
  - b. Het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het pestprobleem.
  - c. Het bewust maken en bewust houden van de (levenslange) gevolgen van pesten.
  - d. Een gerichte voorlichting over de preventie en de aanpak van het pesten aan alle ouders van de school.
  - e. Het zorgen voor een voor iedere aan de school verbonden persoon toegankelijke, actuele informatie over het pestprobleem, met als speciaal aandachtspunt informatie voor de leerlingen.
  - f. Het beschikbaar stellen van geld waarmee de scholing van personeelsleden, lesmaterialen, lezingen, activiteiten voor ouders, de aanschaf van boeken en andere informatie wordt bekostigd.
  - g. Het invoeren van een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem op school, zodat probleemgedrag bij leerlingen zo vroeg mogelijk kan worden onderkend en tegengegaan.
4. De directie zorgt voor publicatie van dit beleid op onze website en op www.scholenopdekaart.nl

Sls **De Binding** te Opende

Datum: ____ - ____ - 2021

Leerlingenraad	OMR	PMR	Directie

Bijlage 2: De School- en Leefregels van de Binding

Onze school:

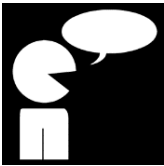

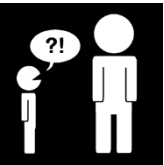
Op de Binding zorgen we samen voor een fijne school.

Leefregels

- We luisteren naar elkaar,
- We zijn zuinig op onze materialen en onze omgeving,
- Vergissingen maken we goed,
- Iedereen hoort erbij en mag er zijn,
- We houden rekening met elkaar in de klas, in de gang en op het schoolplein.

Vanuit onze methode Kwink (sociaal-emotioneel leren) hanteren we de volgende afspraken:

Bij ruzies

Koel af!	
Vertel wat je dwars zit.	
Probeer de ander te begrijpen.	
Zijn er afspraken die op dit conflict van toepassing zijn?	
Doe een voorstel voor een oplossing.	
Geen oplossing? Vraag dan hulp.	

Hoe geef je je grens aan? De Stopmethode

Zeg 'Stop!'	
Stopt de ander niet? Zeg dan 'Stop! Als je nu niet stopt, dan ga ik naar juf of meester'	
Houdt het niet op, ga dan onmiddellijk naar juf of meester	

Als je wilt dat een ander stopt met "iets" dat jij niet wilt, dan zeg je **Stop**.

De ander moet direct stoppen!

Dit houdt in tot hier en niet verder. Het is dan ook overduidelijk wanneer iemand in overtreding is, dus door een "stop" heen gaat.

Dit mag direct gemeld worden bij de leerkracht.

De leerkracht roept de betrokken bij zich en laat de kinderen samen een win-winoplossing zoeken voor het conflict. Er wordt bewust niet naar de oorzaak gevraagd om welles-nietes situaties te voorkomen.

Als de kinderen er niet samen uitkomen, maakt de leerkracht een afspraak om er op een later tijdstip, samen met de betrokkenen, op terug te komen.

Bijlage 3: Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem.
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?).
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?).
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren.

Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaar gedrag te tonen naar de pester?

Bijlage 4: Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Doel van het gesprek

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- **Probleemgericht** en richt zich op gedrag wat waar te nemen is.
Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: *“Je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent!”*
Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- **Relatiegericht**. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld: *“Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt.”*
Zeg nooit: *“Je bent heel gemeen.”* Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- **Specifiek blijven**. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als ‘altijd’, ‘vaak’ en ‘meestal’. Kritiek wordt vaak algemeen.
- **Veranderingsgericht**. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Bied zo nodig hulp aan van een begeleider (counselor) (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).

Bijlage 5: Bruikbare links bij (cyber)pesten

Algemene zoekpagina's

- www.pesten.startkabel.nl

Pesten (algemeen)

- www.pestweb.nl
Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten.
- www.pesten.net
Voor en door slachtoffers. Opgericht door Bob van der Meer.
- www.mediawijsheid.nl/onlinepesten/
Website van Mediawijsheid met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten.
- <https://www.omgaanmetpesten.nl/>
Ontdek als ouder of professional tijdig signalen en voorkom pesten.
- <https://www.weektegenpesten.com/>

Cyberpesten / veilig internetgebruik / veilige school

- www.stopdigitaalpesten.nl
Campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame)
- www.digibewust.nl
Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet.
- www.schoolveiligheid.nl
Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.
- www.veilig.kennisnet.nl
Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT-coördinatoren.

Bijlage 6: Leerlingenvragenlijsten ZIEN!

Om een beeld te krijgen van het sociaal emotioneel functioneren van leerlingen worden de leerlingenvragenlijsten ingevuld op de computer binnen het leerlingvolgsysteem ZIEN!. De vragen zijn weergegeven als stellingen. Bij elke stelling wordt een bolletje aangeklikt dat overeenkomt met de mening van de leerling. Er zijn drie vragenlijsten: Veiligheidsbeleving, Leer- en leefklimaat en sociale vaardigheden (ruimtenemend en ruimtegevend gedrag).

Het invullen van de drie lijsten duurt ongeveer vijftien minuten.

Vragenlijst veiligheidsbeleving:	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ik voel me veilig op school 2. Ik voel me veilig in mijn klas 3. Ik voel me veilig op het plein 4. Op school houden we ons aan de regels 5. De meesters en juffen pakken vervelend gedrag aan 6. De kinderen in mijn klas gaan fijn met elkaar om 7. Ik hoor erbij in de groep 8. De meesters en juffen zorgen dat iedereen zich aan de regels houdt
Vragenlijst Leer- en leefklimaat	
Betrokkenheid BT	<ol style="list-style-type: none"> 1. Als mijn juf of meester iets uitlegt, let ik op. 2. Als ik met mijn werk bezig ben, houd ik mijn aandacht erbij. 3. Als ik een opdracht moet doen, werk ik achter elkaar door. 4. Als iets me niet meteen lukt, blijf ik het proberen. 5. Ik vind dat ik moeilijke dingen goed aanpak. 6. Mij lukt het om moeilijke dingen goed te doen. 7. De dingen die ik doe op school, kan ik ook. 8. Ik vind dat ik goed ben in wat ik doe.
Welbevinden WB	<ol style="list-style-type: none"> 9. Ik vind de lessen van mijn juf of meester leuk en interessant. 10. Ik krijg werk dat ik graag doe. 11. Ik ben blij hoe ik mijn werk mag doen. 12. Ik doe graag mee met de lessen. 13. Ik heb goed contact met mijn juf of meester. 14. Mijn juf of meester snapt wat ik leuk vind en wat ik moeilijk vind. 15. Ik ben blij dat ik bij mijn juf of meester in de klas zit. 16. Ik voel me fijn bij mijn juf of meester.
Relatie met andere kinderen RK	<ol style="list-style-type: none"> 17. Ik heb doe dingen samen met andere kinderen. 18. Ik heb vriendjes en vriendinnetjes. 19. Ik voel dat andere kinderen mij aardig vinden. 20. Ik vind dat ik genoeg vriendjes en vriendinnetjes heb.

Autonomie AN	<ul style="list-style-type: none"> 21. Ik mag doen wat ik zelf fijn en interessant vind. 22. Ik mag de dingen doen zoals ik ze wil doen. 23. Ik vind dat ik kan doen wat ik zelf fijn vind. 24. Wat ik graag wil, gebeurt ook.
Pestbeleving PB	<ul style="list-style-type: none"> 25. Andere kinderen doen mij pijn. 26. Andere kinderen schelden mij uit. 27. Andere kinderen sluiten mij buiten. 28. Andere kinderen lachen mij uit.
Pestgedrag PG	<ul style="list-style-type: none"> 29. Ik doe sommige kinderen pijn. 30. Ik scheld sommige kinderen uit. 31. Ik sluit sommige kinderen buiten. 32. Ik lach sommige kinderen uit.
Vragenlijst Sociale Vaardigheden	
Ruimte nemen RN	<ul style="list-style-type: none"> 1. Ik vraag of ik mee mag doen. 2. Ik vraag of een ander met mij wil spelen. 3. Ik stel uit mezelf vragen aan een ander. 4. Ik begin een praatje met iemand anders. 5. Ik zeg wat ik ergens van vind. 6. Ik zeg het als ik iets wel of niet wil. 7. Ik kom voor mezelf op. 8. Als ik moet kiezen, kies ik wat ik zelf wil. 9. Ik regel mijn eigen zaken.
Ruimte geven RG	<ul style="list-style-type: none"> 10. Als een ander een goed idee heeft, pas ik m'n eigen idee aan. 11. Ik ga overleggen, als een ander iets anders wil dan ik. 12. Ik denk ook aan wat de ander wil, als we moeten kiezen. 13. Ik verander mijn idee als een ander dat graag wil. 14. Ik wacht op mijn beurt. 15. Ik denk na voor ik iets doe. 16. Ik zorg dat ik geen problemen krijg. 17. Ik laat een ander met rust als hij bezig is. 18. Ik houd me aan de regels. 19. Ik doe aardig tegen een ander. 20. Als ik zie dat een ander hulp nodig heeft, vraag ik of ik kan helpen. 21. Als ik zie dat iemand iets voelt, leef ik met de ander mee. 22. Ik luister naar het verhaal van een ander over wat hij meegemaakt heeft.

(Broer, Haverhals, & De Bruin)

Bijlage 7: WIN-WIN-oplossing

Op De Binding mogen we allemaal verschillend zijn .
Conflicten horen erbij en geven je de mogelijkheid om je verder te ontwikkelen.
Dit betekent dat we de kinderen de kans geven om zelf hun conflicten op te lossen.
Hierbij neemt de leerkracht een neutrale positie in (niet veroordelend).
De oplossing van een conflict moet in redelijke mate tegemoet komen aan de wensen van de betrokkenen.
Als de oplossing voor beiden goed is, dan spreken we van een win-win-oplossing.

Bijlage 8: Goed gedaan- /Complimentencultuur

Het gewenste gedrag willen wij versterken door het geven van complimentjes / directe bekrachtiging en positieve feedback.
Een complimentje geeft het kind de uitdaging om hetzelfde gedrag nog eens te vertonen.
Deze 'goed gedaan cultuur' geeft de kinderen zekerheid, duidelijkheid en zelfvertrouwen. Dit zorgt voor een gevoel van veiligheid.